

Mreža poduzetničkih potpornih institucija u Republici Hrvatskoj

Tomić, Stjepan

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Economics and Business in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Ekonomski fakultet u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:145:854079>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-05**

Repository / Repozitorij:

[EFOS REPOSITORY - Repository of the Faculty of Economics in Osijek](#)

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Ekonomski fakultet u Osijeku

Sveučilišni prijediplomski studij Poduzetništvo

Stjepan Tomić

Mreža poduzetničkih potpornih institucija u Republici Hrvatskoj

Završni rad

Osijek, 2024.

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Ekonomski fakultet u Osijeku
Sveučilišni prijediplomski studij Poduzetništvo

Stjepan Tomić

Mreža poduzetničkih potpornih institucija u Republici Hrvatskoj

Završni rad

JMBAG: 0010233592

e-mail: stomic@efos.hr

Mentor: prof.dr.sc. Anamarija Delić

Osijek, 2024.

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek
Faculty of Economics and Business in Osijek
Undergraduate Study Entrepreneurship

Stjepan Tomić

Business Support Institutions Network in Croatia

Final paper

Osijek, 2024.

IZJAVA
O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI,
PRAVU PRIJENOSA INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA,
SUGLASNOSTI ZA OBJAVU U INSTITUCIJSKIM
REPOZITORIJIMA 1 ISTOVJETNOSTI DIGITALNE I TISKANE
VERZIJE RADA

1. Kojom izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je _____ završni _____ (navesti vrstu rada: završni / diplomski / specijalistički / doktorski) rad isključivo rezultat osobnoga rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu. Potvrđujem poštivanje nepovredivosti autorstva te točno citiranje radova drugih autora i referiranje na njih.
2. Kojom izjavljujem da je Ekonomski fakultet u Osijeku, bez naknade u vremenski i teritorijalno neograničenom opsegu, nositelj svih prava intelektualnoga vlasništva u odnosu na navedeni rad pod licencom Creative Commons Imenovanje — Nekomercijalno — Dijeli pod istim uvjetima 3.0 *Hrvatska*.
3. Kojom izjavljujem da sam suglasan/suglasna da se trajno pohrani i objavi moj rad u institucijskom digitalnom repozitoriju Ekonomskoga fakulteta u Osijeku, repozitoriju Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku te javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti, NN 119/2022).
4. izjavljujem da sam autor/autorica predanog rada i da je sadržaj predane elektroničke datoteke u potpunosti istovjetan sa dovršenom tiskanom verzijom rada predanom u svrhu obrane istog.

Ime i prezime studenta/studentice: Stjepan Tomić

JMBAG: 0010233592

OIB: 10108497749

e-mail: stomic@efos.hr

Naziv studija: Prijediplomski studij Poduzetništvo

Naslov rada: Mreža poduzetničkih potpornih institucija u Republici Hrvatskoj

Mentor/mentorica rada: prof.dr.sc. Anamarija Delić

U Osijeku, _____ 2024. _____ godine

Potpis _____

Mreža poduzetničkih potpornih institucija u Republici Hrvatskoj

SAŽETAK

Poduzetničke potporne institucije djeluju s ciljem savjetovanja i educiranja poduzetnika te općenito promoviranja poduzetnog načina razmišljanja. Potporne institucije djeluju na državnoj, ali i na regionalnoj razini. Osim educiranja i savjetovanja nude usluge mentoriranja, savjetovanja oko financiranja i pružanja radnih prostora. Kroz različite projekte pomažu poduzetnicima izraditi poslovne planove te pomažu s prijavama na različite natječeaje te kako aplicirati za EU fondove. Kao potporne institucije djeluju i studentski poduzetnički inkubatori koji u suradnji s visokoobrazovnim institucijama nastoje potaknuti studente na poduzetno djelovanje. Većina potpornih institucija ostvaruje izvrsne rezultate kojima opravdavaju svoje postojanje. Potreba za potpornim institucijama je veća nego ikad zbog sve povoljnijih uvjeta koje inkubatori i druge institucije pružaju, ali i zbog sve nesigurnijeg okruženja u kojemu poslovni subjekti djeluju. Većina usluga je besplatna dok se određene plaćaju po subvencioniranim cijenama.

Ključne riječi: potporne institucije, poduzetništvo, sektor malih i srednjih poduzeća, podrška, financiranje

Network of entrepreneurial support institutions in the Republic of Croatia

ABSTRACT

Business support institutions work with the aim of advising and training entrepreneurs and generally promoting an entrepreneurial mindset. Support organizations operate at national and regional level. In addition to education and advice, they also offer mentoring services, financial advice and business start-ups. As part of various projects, they help entrepreneurs to draw up business plans and explain how to participate in tenders and apply for EU funding. Student business incubators also act as support institutions that work with higher education institutions to encourage students to engage in entrepreneurial activities. Most of the supporting institutions achieve excellent results that justify their existence. The need for support institutions is greater than ever due to the increasingly favorable conditions offered by incubators and other institutions, but also due to the increasingly uncertain environment in which companies operate. Most services are free, while some are offered at subsidized prices.

Keywords: supporting institutions, entrepreneurship, small and medium-sized enterprises, support, financing

SADRŽAJ

1. Uvod	1
2. Metodologija rada	2
2.1. Predmet istraživanja	2
2.2. Izvori istraživanja	2
2.3. Cilj istraživanja	2
3. Poduzetništvo	3
3.1. Definicija poduzetnika i poduzetništva u užem smislu riječi	3
3.2. Poduzetničke osobine	4
3.3. Vrste poduzeća	6
3.4. Poduzetništvo u Republici Hrvatskoj	7
4. Definiranje i klasifikacija poduzetničke infrastrukture	10
4.1. Poduzetnička infrastruktura	10
4.2. Poduzetničke potporne institucije	11
5. Analiza poduzetničke situacije i rasprostranjenosti potpornih institucija u Republici Hrvatskoj	14
5.1. Pokretanje poslovnih pothvata	14
5.2. Rasprostranjenost potpornih institucija	15
6. Potporne poduzetničke institucije u praksi	17
6.1. Institucije za financiranje i poticanje poduzetničkog djelovanja na razini države	17
6.2. Upravni odjel za gospodarstvo Osječko-baranjske županije	18
6.3. Upravni odjel za gospodarstvo Grada Osijeka	19
6.4. Javna ustanova Županijska razvojna agencija Osječko-baranjske županije	19
6.5. Hrvatska banka za obnovu i razvitak	20
6.6. Hrvatska gospodarska komora	21
6.7. Hrvatska udruga poslodavaca	22
6.8. Mreža BOND	23

6.9.	Poduzetnički inkubator BIOS.....	23
6.10.	Centar za poduzetništvo Osijek	24
6.11.	Tera Tehnopolis	24
6.12.	Studentski poduzetnički inkubatori	25
6.12.1.	Studentski inkubator Osijek.....	26
7.	Rasprava	27
8.	Zaključak	29
	Popis literature	30
	Popis tablica	33
	Popis slika	33

1. Uvod

Poduzetničke potporne institucije u Republici Hrvatskoj aktivne su od 1997. godine. Prve potporne institucije su Centri za poduzetništvo osnovani u Osijeku, Dubrovniku i Čakovcu. Nakon završetka Domovinskog rata dolazi do sve već potrebe za otvaranjem malih poduzeća i poticanjem poduzetništva. Kako su neki dijelovi Hrvatske bili više pogođeni razaranjima, poput prostora Istočne Hrvatske, tako je bilo potrebno veći naglasak staviti na poticanje poduzetnih inicijativa u tim krajevima. Nužno je bilo razviti poduzetničko ponašanje i educirati ne samo osobe koje planiraju pokrenuti vlastito poslovanje, već educirati i vlasnike postojećih poduzeća čije se poslovanje može dodatno unaprijediti.

Poduzetničke institucije djeluju u skladu sa Zakonom o unapređenju poduzetničke infrastrukture. Postoji nekoliko vrsta potpornih institucija. U radu su opisane vrste potpornih institucija kao i njihovo područje djelovanja. Potporne institucije mogu biti u vlasništvu države ili u vlasništvu jedinica lokalne samouprave. Nekoliko institucija, što je izuzetak, djeluju kao neprofitne udruge građana.

Potporne institucije rasprostranjene su po cijeloj Hrvatskoj. U radu su navedeni primjeri institucija koje osim svog poduzetničkog rada sudjeluju u zaštiti autohtonih proizvoda lokalnog kraja. Na taj način dodatno štite interese poduzetnika i pomažu im u promoviranju proizvoda i usluga. Potporne institucije osnovane su prvenstveno s ciljem stvaranja pozitivne poduzetničke klime.

Rad se sastoji od teorijskog dijela koji opisuje pojmove poduzetništva i klasifikaciju poduzetničke infrastrukture u Hrvatskoj te prikazuje statističke podatke o broju aktivnih poduzeća kao i o problemima koji najčešće vode do prestanka poslovnih aktivnosti. U radu se također opisuju primjeri potpornih institucija i njihovo djelovanje u praksi.

2. Metodologija rada

2.1. Predmet istraživanja

Predmet istraživanja ovog rada je mreža poduzetničkih potpornih institucija u Republici Hrvatskoj, kao i aktivnosti koje ove institucije provode. Rad je temeljen na prethodnim istraživanjima o poduzetništvu, povijesnom razvoju potpornih institucija u Republici Hrvatskoj, statističkim podacima o broju aktivnih i novonastalih poduzeća, aktivnim institucijama i mogućnostima za nove poduzetnike. Uz to pojašnjeno je koje su institucije zadužene za koji sektor te koji je njihov djelokrug. Rad nastoji pokriti teorijsku podlogu poduzetničkog djelovanja i zakona koji definiraju rad potpornih institucija, kao i statističke podatke o raširenosti navedenih institucija, njihovom broju i području djelovanja. U radu je opisano djelovanje nekoliko potpornih institucija.

Za potrebe ovog rada korišteni su sekundarni podaci pronađeni u publikacijama i internetskim stranicama. Kroz rad su korištene metode analize i sinteze te metoda deskripcije.

2.2. Izvori istraživanja

Podaci korišteni za izradu ovog rada pronađeni su na internetskim stranicama, digitalnom repozitoriju, nacionalnom digitalnom repozitoriju i na internetskim stranicama Državnog zavoda za statistiku, te na mrežnim stranicama potpornih institucija kao i u javno dostupnim publikacijama.

2.3. Cilj istraživanja

Cilj ovog rada je istaknuti važnost poduzetničkih potpornih institucija, prikazati njihovo djelovanje te sintetizirati prikupljene podatke i informacije u jednu cjelinu. Kroz rad se nastoji pojasniti razloge nastanka kao i svrhu potpornih institucija. Statistički podaci dodatno pojašnjavaju važnost potpore poduzetnicima i važnost poticanja poduzetništva u našem okruženju.

3. Poduzetništvo

U narednim poglavljima objašnjena je definicija poduzetništva te potrebne poduzetničke osobine i vještine koje su nužne za pokretanje poduzetničkog pothvata. Također je pojašnjeno koje vrste poduzeća postoje i njihova zastupljenost u Republici Hrvatskoj. Definiranje pojma poduzetnika i općenito definiranje vrsta poduzeća važno je za lakše razumijevanje svrhe postojanja potpornih institucija i njihovog djelokruga.

3.1. Definicija poduzetnika i poduzetništva u užem smislu riječi

Poduzetništvo i poduzetničko razmišljanje pokretači su svake ekonomije te su nužni za pozitivan ekonomski razvoj koji nastaje kao posljedica realizacije poduzetničkih ideja. Postoje razne definicije poduzetništva koje, ovisno o razdoblju u kojem su nastale, nastoje što bolje opisati navedeni pojam. Jedna od definicija pojma poduzetnika u užem smislu je: „Poduzetnik je nositelj poduzetničkog procesa. To je osoba koja uočava priliku, koristi resurse i stvara novu vrijednost.“ (Delić i dr., 2014:6) Navedena definicija naglašava da je poduzetnik nositelj poduzetničkog procesa te da iziskuje određena znanja i vještine. Poduzetnik je osoba koja je spremna preuzeti rizik kako bi sebi, pa tako i kupcima, odnosno korisnicima svojih usluga, pružio dodanu vrijednost cijelog procesa. Richard Cantillon je u svom djelu „Opća rasprava o prirodi trgovine“ (1982.) prvi definirao poduzetnika kao špekulanta koji na temelju vlastitog iskustva ili osjećaja, predviđa buduće kretanje cijene i potražnje proizvoda kako bi kupljenu robu prodao po većoj cijeni te na taj način ostvario profit (Škrčić, Mikić, 2011.). Danas se situacija nije značajno promijenila, ali su se promijenili načini poslovanja, tehnologija i trendovi. Proces poduzetništva je sve kompliciraniji i zahtjeva sve više koraka. Velika konkurencija, međunarodno tržište, potreba za sve većim ulaganjem u marketing i oglašavanje od poduzetnika zahtijevaju da bude svojevrsan moderni *homo universalis* koji će tijekom cijelog procesa balansirati između potreba i uvjeta na tržištu, želja kupaca, vizija i zamisli zaposlenika, države i njenih zakona te svojih vlastitih ciljeva. Profit često nije, kako se uvriježeno misli, glavni i jedini motivator pokretanja poduzetničkog pothvata. Unutarnja želja i vizija koju poduzetnik ima o svom vlastitom savršenom poduzeću guraju ga kroz sve probleme s kojima se susreće. Stoga poduzetništvo možemo definirati kao skup vještina kojima pojedinac rukovodi tijekom cjelokupnog procesa, od ideje do realizacije kako bi postigao dodanu vrijednost i određenu korist.

3.2. Poduzetničke osobine

Pojedinac koji teži postati nositeljem poduzetničke aktivnosti, mora posjedovati određene osobine i vještine kako bi ostvario svoj cilj. Osobine uspješnih poduzetnika su, prema Barringer i Ireland (2010) strast, upornost usprkos neuspjehu, sposobnost implementacije i fokus na proizvod i kupca. Zdravko Tkalec u svom članku Definicija i karakteristike poduzetništva kao ključne kompetencije cjeloživotnog učenja (2011.) definira karakteristike poduzetnika, a neke od njih su:

- a) Inovativnost – poduzetnik mora biti pokretač ideja i stvaratelj novina u okruženju.
- b) Preuzimanje rizika – osoba mora biti spremna preuzeti rizik i uvijek znati da postoji mogućnost gubitka uloženog vremena, novca i truda.
- c) Odgovornost – poduzetnik mora biti odgovoran za svoje poduzeće i zaposlenike te mora odgovorno upravljati svim vlastitim, tuđim i zajedničkim resursima.
- d) Svrhovitost – mora poznavati svrhu svog rada i poduzeća, razumjeti koju dodanu vrijednost pruža sebi i svojoj okolini.
- e) Samouvjerenost – poduzetnik mora imati povjerenja u vlastite sposobnosti i vještine. Kao što mora poznavati vlastito znanje i prednosti, tako mora znati dokle seže njegovo znanje i koje su mu slabosti. Mora znati raspolagati istima i biti spreman na usvajanje novih znanja. Na taj će način najbolje graditi samouvjerenost.

Inovativnost je temelj poduzetničkog razmišljanja i nužna je za diferenciranje na tržištu. Nova ideja, inovativno rješenje, stvaranje novoga su sve elementi koji počivaju na inovativnosti, a samim time i na uspješnom poduzeću.

Premda prethodno navedene osobine najčešće pronalazimo u literaturi, svakako treba istaknuti kako Green (2015) navodi još neke, koje umnogome pojašnjavaju motive poduzetničkog djelovanja pojedinca. Svakako treba istaknuti kako poduzetničke osobine moramo promatrati u sprezi s poduzetničkom motivacijom i ponašanjem. Drugim riječima, pojedinac ponajprije mora biti motiviran za poduzetničko djelovanje, a potom se i poduzetno ponašati kako bi se pokrenuo poduzetnički proces.

Osobine pojedinca koji je motiviran za poduzetničko djelovanje Green (2015) opisuje kroz tri glavna obilježja: samoeфикаsnost, kognitivnu motivaciju te toleranciju na dvosmislenost.

Samoeфикаsnost se prema Greenu (2015) odnosi na vjeru u vlastitu sposobnost obavljanja određenog zadatka, a razlikuje se od samouvjerenosti po tome što se samoeфикаsnost odnosi na

točno određene zadatke. Na primjer, općenito samouvjereni osoba će se vrlo rado okušati u novom sportu, ali će u isto vrijeme osjećati nisku razinu samoefikasnosti jer će osjećati kako nema dovoljno razvijene vještine koje su potrebne za pobjedu. Samoefikasnost kod pojedinca može biti prirodno prisutna, ali se isto tako može naučiti te nadograđivati kroz interakciju s okolinom. Velik utjecaj na istu ima okolina u kojoj smo odrasli, školovanje, iskustva i slično.

Kognitivna motivacija povezana je s rješavanjem problema. Prema Greenu (2015), osobe sa visokom razinom kognitivne motivacije problemima pristupaju analitički kroz prikupljanje informacija i podataka. S druge strane, osobe s niskom razinom kognitivne motivacije na rješavanje problema gledaju kroz vlastita iskustva, intuiciju, sreću i slično. Za poduzetništvo su bitna oba načina razmišljanja. Niska razina kognitivne motivacije veže se uz procese koji se događaju u desnoj polovici mozga, a dovodi do kreativnih rješenja koja obuhvaćaju „širu sliku“, dok visoka razina kognitivne motivacije, koja se veže uz lijevu stranu mozga, vodi računa o detaljima i sustavnom proučavanju informacija. Prema Greenu (2015), poduzetnici bi podjednako trebali razvijati i lijevu i desnu stranu mozga.

Toleranciju na dvosmislenost Green (2015) veže uz donošenje odluka u razdobljima neizvjesnosti na tržištu, promjena navika kupaca te pravnih i političkih promjena. Kako bi si olakšali donošenje takvih odluka trebamo razgovarati s ostalim poduzetnicima, učiti na njihovim iskustvima i prepoznati izazove s kojima su se suočili. Kako osoba proživljava nove i neizvjesne situacije prikuplja informacije i iskustvo koje će sljedeći put pomoći u donošenju odluke. Poduzetnik treba biti spreman u uvjetima ograničene količine informacija i vremena te visoke razine neizvjesnosti donositi važne odluke za razvoj poduzeća.

Kako bi pojedinac pokrenuo poslovni pothvat, nužno je i poduzetničko ponašanje, koje Green (2015) prepoznaje u: samopouzdanju, rizicima, međuljudskim vještinama i socijalnom kapitalu.

Samopouzdanje je prema Greenu (2015), vjerovanje u sebe i svoje sposobnosti. Nisku razinu samopouzdanja možemo prepoznati u strahu od javnog nastupa, izbjegavanju interakcije s drugima, neodlučnosti, strahu od neuspjeha i slično. Samopouzdanje je ključno kako bi uspjeli privući ulagače, zaposlenike i kupce svojoj ideji odnosno proizvodu ili usluzi.

Green (2015) rizik definira kao potencijal gubitka. Kao sastavni dio našeg života, rizik pronalazimo i u poduzetništvu. Neki od rizika s kojima se poduzetnici susreću su rizik od gubitka novca i vremena, rizik od propuštanja prilike, rizik gubitka ulagača i kupaca itd. Kako

bi minimizirali rizik potrebno je prije donošenja odluke prikupiti informacije, poslušati tuđa iskustva, napraviti predviđanja ishoda i slično.

Sposobnost upravljanja međuljudskim odnosima vještina je koja se temelji na odnosima s drugim ljudima. Prema Greenu (2015) poduzetnici provode vrijeme sa suosnivačima, ulagačima, partnerima i zaposlenicima te na taj način razvijaju svoje vještine. Sposobnost upravljanja međuljudskim odnosima se uvijek može razvijati i unaprjeđivati kroz komunikaciju s drugim ljudima, aktivnim slušanjem sugovornika, rješavanje problema, asertivnost te direktnu komunikaciju.

Prema Greenu (2015) socijalni kapital su svi resursi dostupni kroz odnose s drugim ljudima. Socijalni kapital se gradi kroz poznavanje i druženje s ljudima različitih dobnih skupina, zanimanja, nacionalnosti, razina obrazovanja i drugih obilježja. Ukoliko se družimo s pojedincima koji se bave istim zanimanjem kao i mi, imaju slične interese kao i mi i žive na geografski istom području, naš socijalni kapital je na niskoj razini. Važno je graditi socijalni kapital kako bi bolje razumjeli tuđe potrebe, kako bi čuli različita iskustva i priče iz prakse, kako bi u budućnosti lakše surađivali sa osobama različitih osobina i pozadina.

Tek kada pojedinac, nositelj poduzetničkog procesa, posjeduje potrebne osobine, motivaciju i ponašanje, pokrenut će poslovni pothvat.

3.3. Vrste poduzeća

Poslovni pothvati se pokreću iz različitih razloga i s različitim motivima. Stoga i postoje različite podjele i kategorije poduzeća.

Poduzeća dijelimo na nekoliko kategorija ovisno o veličini, vlasništvu i pravnom obliku. Prema veličini razlikujemo mikro, mala, srednja i velika poduzeća. Prema zakonu o računovodstvu (NN 114/22, 2023) mikro poduzeća imaju do 10 zaposlenika, mala poduzeća između 10 i 50 zaposlenika, srednja između 50 i 250, dok velika imaju preko 250 zaposlenika. Ova se podjela najčešće koristi za prikazivanje statističkih podataka i interpretiranje istih. Ova podjela je ujedno i najjednostavnija.

Poduzeća dijelimo i prema vrsti vlasništva na javna, privatna, zadružna i mješovita poduzeća. Najraširenija su privatna poduzeća koja prevladavaju u mikro, malom i srednjem poduzetništvu. Privatna poduzeća čine temelj nacionalne ekonomije. Kod ove podjele se često

naglašava razlika između privatnih i javnih poduzeća. Javna poduzeća su u vlasništvu države, za razliku od privatnih kojima upravljaju isključivo pojedinci.

Trgovačka društva prema Zakonu o trgovačkim društvima (Zakon o trgovačkim društvima, NN 40/19, 2023) dijelimo na društva osoba i društva kapitala. Društva osoba obuhvaćaju javna trgovačka društva, komanditna društva i gospodarsko interesno udruženje, dok društva kapitala predstavljaju dioničko društvo i društvo s ograničenom odgovornošću. Prema podacima Hrvatske obrtničke komore (2024) za četvrti kvartal 2023. godine, aktivni obrti zauzimaju 44.14% udjela u ukupnom broju gospodarskih subjekata, dok društva s ograničenom odgovornošću zauzimaju 41.38% udjela.

3.4. Poduzetništvo u Republici Hrvatskoj

Unutar Europske unije „mikro, mala i srednja poduzeća predstavljaju 99% svih poduzeća i osiguravaju dvije trećine radnih mjesta“ (Cordina, 2023). Iz toga vidimo udio malih i srednjih poduzeća i njihovu rasprostranjenost. U Republici Hrvatskoj broj takvih poduzeća je na istoj razini kao i u ostatku EU sa udjelom od 99,7% ukupnog broja poduzeća (FINA, 2021).

Tablica 1 Struktura poduzeća s obzirom na veličinu od 2017. do 2020. godine

	2017.		2018.		2019.		2020.	
	Broj subjekata	%	Broj subjekata	%	Broj subjekata	%	Broj subjekata	%
Sektor malih i srednjih poduzeća	119.752	99,7	130.757	99,7	135.890	99,7	138.618	99,7
Mikro poduzeća	107.635		117.942		122.403		124.348	
Mala poduzeća	10.717		11.317		11.962		12.638	
Srednja poduzeća	1.400		1.498		1.525		1.632	
Velika poduzeća	329	0,3	360	0,3	370	0,3	391	0,3
Ukupno	120.081	100	131.117	100	136.260	100	139.009	100

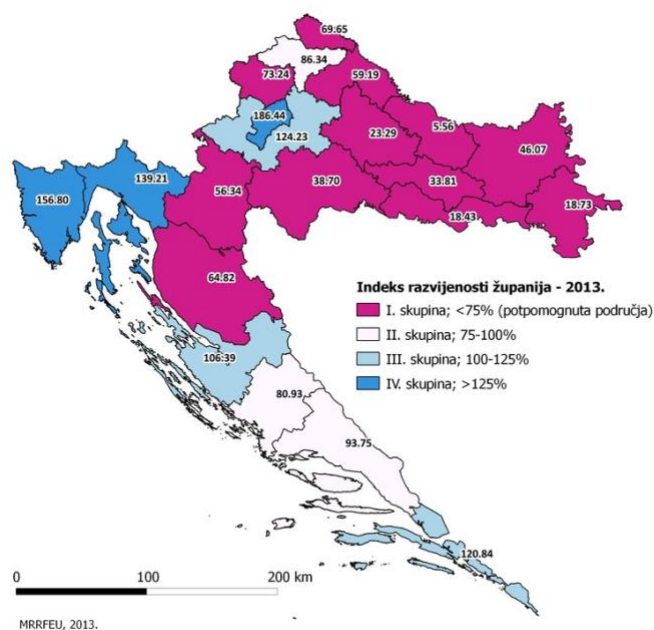
Izvor: FINA (2021). Analiza financijskih rezultata poduzetnika RH 2016. – 2020. godine

S vremenom se poduzetništvo sve više razvija i sve bliže prati trendove Europske unije. Poduzetništvo u Hrvatskoj prati svjetske trendove i prilagođava se globalnim krizama, nestašici energenata, zdravstvenim ugrozama i slično. Udio malih i srednjih poduzeća na razni je Europske unije, a podaci ukazuju na sve veću poduzetničku aktivnost.

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku vidimo kako se broj aktivnih poduzeća iz godine u godinu povećava. Povećanje je prisutno nakon ulaska u Europsku uniju i nakon sve većeg broja edukacija, radionica i podrške novim poduzetnicima od strane različitih potpornih institucija i ministarstava.

Razina razvijenosti županija raspoređena je u četiri skupine od kojih je prva najslabije razvijena, a četvrta najviše. Uspoređujući podatke o broju poduzetničkih inkubatora i razvijenosti županija vidimo kako je manji broj inkubatora u slabije razvijenim županijama, uz iznimku Istarske županije. Po razvijenosti prednjače grad Zagreb i primorski dijelovi države.

Slika 1 Indeks razvijenosti županija 2013. godine

PUBLICDOMAIN BoDokumenti

Izvor: <http://regionalni.weebly.com/indeksrazvijenosti.html> [pristupljeno: 27.06.2023.]

Prema Odluci Vlade RH o razvrstavanju jedinica lokalne i regionalne samouprave prema stupnju razvijenosti (NN, 2024) donesenoj početkom 2024. godine, Dubrovačko-neretvanska, Istarska, Zadarska i Zagrebačka županija te Grad Zagreb svrstani su u IV. skupinu, dok su najslabije razvijene Brodsko-posavska, Požeško-slavonska, Sisačko-moslavačka, Virovitičko-podravska te Vukovarsko-srijemska županija. U slabije razvijenim županijama nužno je

snažnije potaknuti poduzetničke aktivnosti, stoga je potreban i veći broj usluga koje potporne institucije nude.

Pravilna rasprostranjenost potpornih institucija iznimno je važna kako bi se pravilno razvijali svi krajevi zemlje. Ujedno je važno dodatno potaknuti poduzetničko razmišljanje u slabije razvijenim dijelovima kako bi se postigla ravnoteža. Ratom pogođena područja se i dalje ekonomski slabije razvijaju.

4. Definiranje i klasifikacija poduzetničke infrastrukture

U istraživanju Watson et al. (1998), kako je navedeno u radu Delić et al. (2012), prikazani su podaci istraživanja korelacije između potpornih institucija i *start-up* poduzeća gdje je dokazano kako su poduzeća koja nisu koristila usluge institucija manje uspješna od onih koja su usluge koristila. Danas kada smo na do sada najvećoj razni globalizacije, osjetimo sve veću potrebu za takvim i sličnim institucijama koje će voditi poduzetnika na putu prema ostvarenju svog cilja. Poduzetnici sve više shvaćaju važnost mentorske podrške i sve se češće uključuju u različite projekte podrške i obrazovanja. U daljnjem tekstu definirani su pojmovi poduzetničke infrastrukture, podjela institucija te njihova učinkovitost.

4.1. Poduzetnička infrastruktura

Prema Zakonu o unapređenju poduzetničke infrastrukture (Zakon o unapređenju poduzetničke infrastrukture, NN 138/21, 2021) poduzetnička infrastruktura se u širem smislu definira kao sve poduzetničke aktivnosti koje su nastale kroz organizirani prostorno razvojni koncept u jedinicama lokalne i područne samouprave, odnosno na razini države. Odnosi se na sve aktivnosti koje se provode unutar institucija koje su zbog jednostavnijeg upravljanja, ali i korištenja svedene na lokalnu razinu. Na taj se način poduzetništvo može preciznije razvijati jer se prilagođava specifičnim zahtjevima manjeg broja stanovnika kojima su, uz opće poduzetničke vještine, potrebna znanja o upravljanju resursima iz okruženja. U užem smislu poduzetnička se infrastruktura sastoji od poduzetničkih zona i poduzetničkih potpornih institucija. Navedeni zakon za cilj ima poticati planiranje i razvoj potpornih institucija kroz izgradnju kvalitetne infrastrukture i pratećih elemenata. Prema Zakonu o unapređenju poduzetničke infrastrukture (Zakon o unapređenju poduzetničke infrastrukture, NN 57/18, 2021) poduzetnička infrastruktura se dijeli na tri skupine:

- a) Poduzetničke zone – zemljišno odnosno prostorno opremljena područja koja za cilj imaju privlačenje poduzeća i pružanje potrebnih uvjeta za njihov nesmetani rad. Osiguravaju sve potrebne infrastrukturne resurse kao što su internet, električna energija, telefonska mreža, komunalna infrastruktura i slično.
- b) Slobodne zone – osnivaju se na temelju odluka Vlade Republike Hrvatske koja definira njihovo upravljanje i poslovanje.

- c) Poduzetničke potporne institucije – institucije koje za cilj imaju pružanje podrške i edukacija. Usmjeravaju poduzetnike i pomažu im u realizaciji ideja i otvaranju poduzeća.

Jedinstveni registar poduzetničke infrastrukture je javno dostupna baza svih subjekata koji djeluju kao poduzetničke zone odnosno poduzetničke potporne institucije. Kako je navedeno u Zakonu o unaprjeđenju poduzetničke infrastrukture „JRPI evidentira i sistematizira subjekte poduzetničke infrastrukture u Republici Hrvatskoj koji su korisnici potpora, poticajnih mjera, darovnica ili povlastica, odnosno koji namjeravaju koristiti iste, odobrenih od Ministarstva gospodarstva, kao nadležnog ministarstva za poduzetničke zone i poduzetničke potporne institucije u Republici Hrvatskoj, ili drugih tijela državne uprave nadležnih za dodjelu potpora, poticajnih mjera, darovnica ili povlastica“ (NN, 2021). Svrha Jedinstvenog registra poduzetničke infrastrukture je ponuditi sistematizirani popis svih institucija koje mogu pomoći u jačanju poduzetničkih aktivnosti na svom području djelovanja.

4.2. Poduzetničke potporne institucije

Poduzetničke potporne institucije se prema Zakonu o unaprjeđenju poduzetničke infrastrukture (NN 57/18, 138/21, 2021) dijele na:

- a) Razvojne agencije – za cilj imaju objedinjavanje gospodarskih subjekata te lokalnih i regionalnih poduzetničkih institucija uz visokoobrazovne institucije. Kroz svoj rad nastoje provesti mjere kojima potiču i privlače investicije. Uz to provode različite projekte kojima nastoje povezati poduzetnike te ih educirati.
- b) Razvojne agencije određene djelatnosti – kao i lokalne i županijske razvojne agencije, tako i one nastoje povezati poduzetnike te im kroz različite programe pružiti pomoć pri realizaciji projekata. Za razliku od ostalih agencija baziraju se na specifičnim djelatnostima. Primjer jedne takve agencije je Energetska razvojna agencija.
- c) Poduzetnički centri – pružaju stručnu i edukativnu pomoć poduzetnicima na lokalnoj i široj razini.
- d) Digitalni inovacijski centri – svoj rad zasnivaju na olakšavanju digitalizacije poslovanja i općenito razvoju digitalnih vještina poduzetnika. Sve su važniji element podrške zbog izražene potrebe za digitalizacijom i internacionalizacijom.
- e) Poslovni inkubatori – pružaju usluge pomoći pri pokretanju poduzeća i ostvarivanju održivog i kontinuiranog razvoja, a razlikujemo inkubatore za nove tehnologije i poduzetničke inkubatore. Ujedno pružaju i poslovne prostore po povoljnim cijenama

do treće godine poslovanja. Poduzetnički se inkubatori zasnivaju na pružanju pomoći pri pokretanju posla i pružanju radnih prostora za poduzetnike. Inkubatori za nove tehnologije pomažu poduzećima koja se bave novim, visokim, tehnologijama koje imaju veliki potencijal za ubrzani rast i razvoj. Pružaju profesionalnu podršku, istraživačko-razvojne jedinice te poslovne prostore. Poslovni inkubatori sve svoje usluge kao i radne prostore nude po povoljnim cijenama.

- f) Poduzetnički akceleratori – pružaju usluge pomoći poduzećima koja napuštaju inkubatore. Pomažu u fazi širenja poduzeća i njenog poslovanja.
- g) Poslovni parkovi – posebno uređeni prostori koji su namijenjeni malim, srednjim i velikim poduzećima. Cilj im je preko navedenih poduzeća privući domaća i strana ulaganja.
- h) Znanstveno-tehnološki parkovi – poveznica su između znanosti i poduzetništva. Nastoje potaknuti suradnju pri radu na visoko tehnološkim projektima.
- i) Centri kompetencije – institucija koja provodi istraživačke projekte koji imaju za cilj razvijanje kompetencija te pružanje usluga istraživanja za jačanje pojedinih industrijskih grana.

Sve navedene institucije stvorene su s idejom da pomognu poduzetnicima u otvaranju poduzeća, rješavanju poslovnih problema, podršci novim istraživanjima te poticanju poduzetništva. Njihova kategorizacija uređena je Zakonom o unapređenju poduzetničke infrastrukture kako bi se jasnije i pravilnije regulirao i definirao njihov rad te kako bi samim korisnicima bilo lakše prepoznati kojoj se instituciji obratiti. Svaka institucija stoji na raspolaganju poduzetnicima na lokalnoj ili regionalnoj razini, a podaci o njima mogu se pronaći na internetskim stranicama Jedinog registra poduzetničke infrastrukture koji na jednom mjestu sumira sve institucije, njihove adrese i kontakt podatke te krug djelovanja.

Tablica 2 Poduzetničke potporne institucije upisane u Jedinog registar poduzetničke

Vrsta poduzetničke potporne institucije	Broj institucija upisanih u Jedinog registar poduzetničke infrastrukture u 2019. godini	Broj institucija upisanih u Jedinog registar poduzetničke infrastrukture u 2020. godini
Poduzetnička zona	273	295

Županijska razvojna agencija	20	19
Lokalna razvojna agencija	51	51
Razvojna agencija određene djelatnosti	6	6
Poduzetnički inkubator	42	41
Inkubator za nove tehnologije	12	14
Poduzetnički akcelerator	9	12
Poslovni park	1	1
Znanstveno-tehnološki park	1	1
Poduzetnički centar	50	48
Centar kompetencija	8	8
Ukupno	473	496

Izvor: Jedinstveni registar poduzetničke infrastrukture, 2021.

Već iz samog popisa poduzetničkih potpornih institucija vidljivo je kako njihov broj varira u ovisnosti o vrsti institucije i potpori koju nude. U nastavku rada, detaljnije će se analizirati usluge ovih institucija, kao i učinci njihovih aktivnosti.

5. Analiza poduzetničke situacije i rasprostranjenosti potpornih institucija u Republici Hrvatskoj

5.1. Pokretanje poslovnih pothvata

Poduzetništvo je važno za razvoj svake zajednice, a samim time i cjelokupne države. Zbog toga je važno poticati poduzetne pojedince na pokretanje poslovnog pothvata. Stoga je nužno poduzetnicima pružiti svu potrebnu pomoć i olakšati pokretanje poslovnih pothvata. Jedan od načina poticanja poduzetništva je pružanje financijske pomoći za pokretanje posla ili unapređenje postojećeg poslovanja. Hrvatski zavod za zapošljavanje kroz program potpora za samozapošljavanje financijski pomaže nezaposlenima pri pokretanju vlastitog poduzeća. Kako je navedeno na mrežnim stranicama Hrvatskog zavoda za zapošljavanje (2024) potpora se može dodijeliti za tri skupine korisnika od kojih prva skupina ostvaruje pravo na do 15.000 EUR, druga na do 10.000 EUR, a treća do 7.000 EUR. Podnositelj zahtjeva mora izraditi i predati održivi poslovni plan te biti dugotrajno nezaposlena osoba „prijavljena u evidenciju nezaposlenih osoba i ostalih tražitelja zaposlenja dulje od 12 mjeseci“ (HZZ, 2024).

Tablica 3 Korisnici potpora za samozapošljavanje Hrvatskog zavoda za zapošljavanje od 2016. do 2020. godine

Godina	Broj samozaposlenih osoba - novih korisnika potpore za samozapošljavanje HZZa	Broj samozaposlenih - koji su završili ugovore o korištenju potpora za samozapošljavanje HZZa	Ukupan broj korisnika potpora za samozapošljavanje HZZa u godini
2016.	2 333	2 739	4 980
2017.	3 583	2 273	5 824
2018.	6 485	3 690	10 036
2019.	8 723	6 540	15 069
2020.	3 778	8 555	12 307

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje, 2021.

Iz navedenih podataka vidimo kako se broj samozaposlenih osoba iz godine u godinu povećava te doživljava značajan rast 2018. godine. Prema podacima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje 37,3% samozaposlenih osoba u 2019. godini su bile žene. Ovakvi podaci pokazuju pozitivne trendove razvoja poduzetništva i dokazuju kako postoji znatan broj zainteresiranih za ovakve i slične potporne mjere, ali i poduzetničko djelovanje.

5.2. Rasprostranjenost potpornih institucija

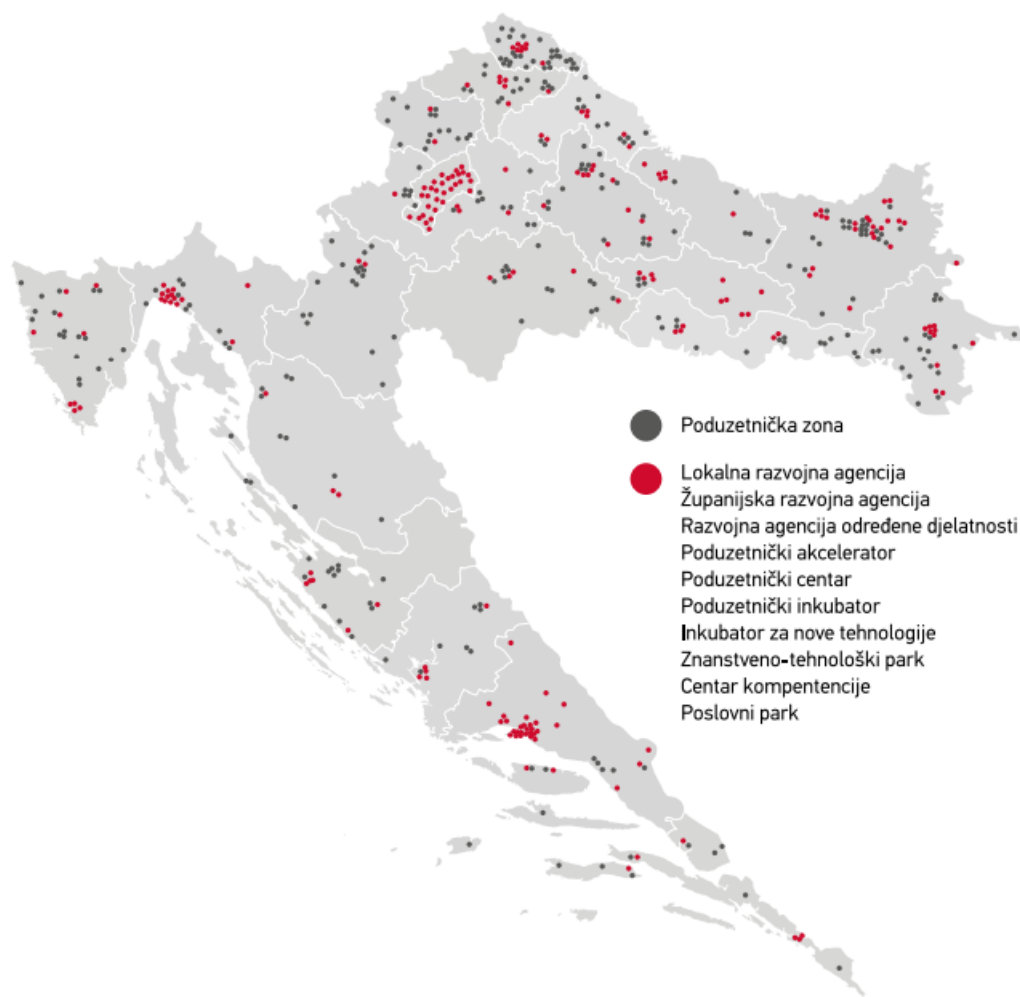
Potporne institucije djeluju pod jedinicama lokalne i regionalne samouprave. Za njihov rad kao i za sve mjere koje se donose oko potpornih institucija zaduženo je Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta. Cilj ovog ministarstva bio je spustiti razinu upravljanja s državne na lokalnu kako bi proces upravljanja institucijama kao i njihova djelotvornost bili što jednostavniji, brži i bolji.

U Strategiji razvoja poduzetništva Republike Hrvatske 2013.-2020. (Narodne novine, 2013.) naveden je podatak dobiven analizom koja je provedena 2010. godine u sklopu projekta „Izgradnja kapaciteta stručnjaka za područje obavljanja poslovnih usluga i ustanova zaduženih za pružanje potpore u poslovanju“ (EU, 2012.) u kojoj je navedeno kako u Republici Hrvatskoj postoji 88 poduzetničkih potpornih institucija. Od tog broja postoji „21 regionalna razvojna agencija, 10 lokalnih, 16 poduzetničkih inkubatora, 6 tehnoloških parkova i 35 poduzetničkih centara“ (Narodne novine, 2013) Ovi podaci nam pokazuju kako je već u to vrijeme, dakle prije ulaska u Europsku uniju, postojao velik broj institucija čija je zadaća briga i potpora poduzetnicima.

U 2011. godini postojala su 23 poduzetnička inkubatora u cijeloj Republici Hrvatskoj. Od toga 17% se nalazilo u Primorsko-goranskoj županiji, u Splitsko-dalmatinskoj, Osječko-baranjskoj, Koprivničko-križevačkoj i Istarskoj županiji po 13%, u Zadarskoj, Virovitičko-podravskoj, Sisačko-moslavačkoj, Požeško-slavonskoj i Brodsko-posavskoj zajedno 22%, a u Bjelovarsko-bilogorskoj oko 9%. Iz navedenih podataka vidimo kako su inkubatori bili neravnomjerno raspoređeni. (Čizmadija, Stanković, 2011)

Prema podacima Jedinog registra poduzetničke infrastrukture (JRPI, 2021) navedenim u Izvješću o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj za 2021. godinu (Alpeza et al., 2022), u 2020. godini upisano je 496 institucija koje pružaju usluge malim i srednjim poduzećima. Od tog broja aktivno djeluje 295 poduzetničkih zona, 19 županijskih razvojnih agencija, 41 poduzetnički inkubator, 12 poduzetničkih akceleratora te 48 poduzetničkih centara.

Slika 2 Prostorna raspodjela poduzetničkih potpornih institucija

Izvor: Kuček, S. (2021). Uloga poduzetničkih potpornih institucija u procesima konzultiranja malih i srednjih poduzetnika, diplomski rad, Ekonomski fakultet u Osijeku.

Poduzetničke potporne institucije nisu ravnomjerno geografski rasprostranjene. Najveći je broj institucija smješten u Zagrebačkoj županiji i gradu Zagrebu, dok su druga područja, poput dijelova Like prostor na kojemu ne djeluje niti jedna vrsta poduzetničke potporne institucije.

6. Potporne poduzetničke institucije u praksi

Prema Zakonu o unapređenju poduzetničke infrastrukture poduzetničke potporne institucije su subjekti „usmjereni na stvaranje kvalitetnog, korisnički orijentiranog poduzetničkog okruženja u Republici Hrvatskoj koji provode programe razvoja poduzetništva te su usmjereni na operativno pružanje podrške poduzetnicima, uključujući pružanje podrške i na nekomercijalnoj osnovi“ (NN 57/18, 2021) Njihov je primarni zadatak pomoći poduzetnicima početnicima, ali i umanjiti barijere koje priječe ravnomjeran razvoj poslovnih pothvata.

6.1. Institucije za financiranje i poticanje poduzetničkog djelovanja na razini države

Financiranje poduzetničkog pothvata predstavlja jednu od barijera poduzetničkog djelovanja. Pravilno informiranje i obrazovanje poduzetnika može olakšati i ubrzati proces pronalaska adekvatnih izvora vanjskog financiranja. Jedan od važnih aktera u procesima minimiziranja barijera za pokretanje poslovnih pothvata ima resorno ministarstvo, odnosno Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja.

Kako je navedeno na mrežnim stranicama, „Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja određuje strateške smjerove, razvija programe i planove održivog razvoja društva na načelu zelenog i kružnog gospodarstva u cilju preobrazbe u pravedno i prosperitetno društvo s resursno učinkovitim i konkurentnim gospodarstvom, osiguravajući klimatsku neutralnost, očuvanje i održivo korištenje prirodnih dobara“ (Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja, 2023).

Uz navedeno, resorno ministarstvo je zaduženo za razvoj mikro, malog i srednjeg poduzetništva. Prema podacima navedenim na internetskim stranicama, Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja (2023) zaduženo je i za ravnomjerni regionalni razvoj poduzetništva te praćenje djelovanja instrumenata gospodarskog sustava i mjera gospodarske politike na razvoj obrtništva i malog i srednjeg poduzetništva. Ministarstvo unapređuje konkurentnost i sudjeluje u stvaranju održivog gospodarstva pripremom programa za korištenje financijskih fondova Europske unije čime dodatno potiče razvoj malog i srednjeg poduzetništva te obrta i zadruga.

6.2. Upravni odjel za gospodarstvo Osječko-baranjske županije

Na razini Osječko-baranjske županije djeluje Upravni odjel za gospodarstvo koji obavlja „normativno-pravne, upravne, analitičko-planske, koordinacijske odnosno organizacijske, informacijske i druge stručne i administrativne poslove iz samoupravnog djelokruga Županije koji se odnose na gospodarski razvoj, poduzetništvo i obrt, promet i infrastrukturu“ (OBŽ, 2024). Osim toga Upravni odjel sudjeluje u vođenju obrtnog registra, odobravanju obavljanja domaće radinosti, utvrđivanju minimalnih uvjeta za ugostiteljske objekte, obiteljska poljoprivredna gospodarstva, prodajne objekte i slično. Uz navedeno, Upravni odjel za gospodarstvo pruža potpore za poticanje poduzetništva kao što su subvencije kamata na poduzetničke kredite, potpore za pokretanje, razvoj i unaprjeđenje poslovanja, potpore za promotivne aktivnosti, potpore za razvoj i primjenu inovacija i novih proizvoda, potpore za informiranje i obrazovne aktivnosti te savjetovanje poduzetnika (OBŽ, 2024).

Kako je navedeno na internetskim stranicama Osječko-baranjske županije (2024), potpore za pokretanje, razvoj i unaprjeđenje poslovanja dodjeljuju se s ciljem povećanja razine zapošljavanja, podizanje razine konkurentnosti i produktivnosti te podizanje razine kvalitete. Sredstva se dodjeljuju za ulaganja u razvoj proizvoda i usluga i modernizaciju procesa te za kupovinu, izgradnju i rekonstrukciju poslovnih prostora. Potpora se dodjeljuje za do najviše 15.000 kuna. Prijaviti se mogu svi subjekti malog gospodarstva.

Potpore za savjetovanje poduzetnika odnose se na stručno savjetovanje i mentoriranje poduzetnika, a dodjeljuje se za iznose do maksimalno 200 kuna po satu mentoriranja. Potpore za informiranje i obrazovne aktivnosti služe unaprjeđenju poduzetničkih znanja i vještina, a namijenjene su za poduzetnike, studente i učenike. Koriste se za „pripremu i izradu sadržaja namijenjenih informiranju poduzetnika kroz tiskane i elektroničke medije, izradu poduzetničkih publikacija i srodnih informativnih i edukativnih materijala, organiziranje i provođenje seminara, tribina, radionica i foruma te drugih oblika obrazovanja i osposobljavanja potencijalnih i postojećih poduzetnika“ (OBŽ, 2024). Ovu potporu mogu koristiti poduzetničke potporne institucije kao i subjekti malog gospodarstva.

6.3. Upravni odjel za gospodarstvo Grada Osijeka

Upravni odjel za gospodarstvo obavlja stručne poslove koji služe poticanju poduzetničkih aktivnosti, razvoju i promidžbi pozitivnog poslovnog okruženja, privlačenju poduzetnika i investitora te promociji lokalnog poduzetništva (Grad Osijek, 2024). Za razliku od Upravnog odjela za gospodarstvo Osječko-baranjske županije, ovaj Upravni odjel djeluje isključivo na razini Grada u suradnji sa tijelima nacionalne i regionalne razine. Neki od zadataka Odjela su ispitivanje interesa i vrsta poduzetničkih aktivnosti, osnivanje i praćenje rada poduzetničkih zona i inkubatora na području Grada, poduzimanje mjera za unaprjeđenje turističke ponude te poticanje i razvoj učinkovitosti poljoprivrede i plasmana proizvoda na tržištu. Također sudjeluje u kreiranju strateških programa kojima se povezuju znanstvena zajednica i lokalno poduzetništvo. Odjel je nadležan za praćenje poslovanja svih trgovačkih društava u vlasništvu Grada Osijeka.

6.4. Javna ustanova Županijska razvojna agencija Osječko-baranjske županije

Javna ustanova Županijska razvojna agencija Osječko-baranjske županije za cilj ima izradu „razvojne strategije i drugih strateških i razvojnih dokumenata za područje županije te pružanje stručne pomoći u pripremi i provedbi programa potpore javnopravnim tijelima i javnim ustanovama s područja županije kojima su osnivači Republika Hrvatska ili županija, u pripremi i provedbi razvojnih projekata od interesa za razvoj županije“ (JU ŽRA OBŽ, 2024). Od ožujka 2007. godine, Županijska razvojna agencija djeluje i kroz Predstavništvo Slavonije, Baranje i Srijema u Bruxellesu čiji je glavni cilj zastupanje regionalnih interesa te interesa lokalnih poduzeća. Jedan od zadataka predstavništva je pružanje relevantnih informacija o aktualnim događanjima vezanim uz Europski Parlament, Odbor regija i Europsku komisiju.

Javna ustanova Županijska razvojna agencija Osječko-baranjske županije djeluje kao regionalni koordinator u radu partnerskog vijeća županije. Kako je navedeno na mrežnim stranicama Županijske razvojne agencije (2024), partnersko vijeće ima za cilj utvrđivanje zajedničkih prioriteta na razini jedinice regionalne samouprave, predlaganje strateških projekata te ostvarivanje načela partnerstva u pripremi i provedbi planskih dokumenata politike regionalnog razvoja.

6.5. Hrvatska banka za obnovu i razvitak

Hrvatska banka za obnovu i razvitak (HBOR) sudjeluje u kreditiranju, ulaganju u rizične fondove, osiguravanju izvoza, izdavanju garancija i poslovnom savjetovanju. Kao što je navedeno na mrežnim stranicama, HBOR „gradi mostove između poduzetničkih ideja i njihovih ostvarenja s ciljem osnaživanja konkurentnosti hrvatskog gospodarstva.“ (HBOR, 2023) Kao svoju zadaću navode poticanje razvitka hrvatskog gospodarstva.

HBOR nudi različite oblike i vrste kreditiranja, a jedna od njih je kreditiranje poduzetništva mladih, žena i početnika. Kako je navedeno na internetskoj stranici HBOR-a (2023), mladi poduzetnici su osobe koje nisu navršile 41 godinu života, pod žene u poduzetništvu smatraju se poduzeća u kojima žene posjeduju više od 50% vlasništva, a poduzetnici početnici su poduzeća koja su tek osnovana ili djeluju kraće od 3 godine na dan podnošenja zahtjeva. Visina kredita iznosi od 50 do 300 tisuća EUR s mogućnosti korištenja počeka od 3 do 5 godina. Korisnici kredita mogu ostvariti i dodatne pogodnosti ovisno o mjestu stanovanja, starosnoj dobi te različitim vrstama ulaganja (ulaganje u zelenu/digitalnu tranziciju i slično).

Tablica 4 Odobreni krediti po programu Poduzetništvo mladih, žena i početnika Hrvatske

Godina/razdoblje odobrenja	Odobreno po programu Poduzetništvo mladih, žena i početnika		Odobreno po programu Poduzetništvo mladih, žena i početnika (samo "Žene poduzetnice")	
	broj	Odobreno HRK	broj	Odobreno HRK
2019. godina	42	23.747.430	31	16.228.710
2020. godina	44	38.367.885	28	23.090.699
Ukupno:	86	62.115.315	59	39.319.409

Izvor: Izvješće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj – 2021. (2022)

U razdoblju od 2019. do 2020. godine ukupno je odobreno 86 kredita, a od tog broja 59 kredita je odobreno ženama poduzetnicama, što iznosi 68,60% ukupnog broja. Dolazi do pada broja korisnica kredita u 2020. godini u odnosu na prijašnju godinu, ali se iznos sredstava povećao za 29,72%.

Tablica 5 Plasman kredita HBOR-a prema sektoru malih i srednjih poduzeća od 2017. do

	2018.	2019.	2020.
Ukupan broj kreditiranih projekata od strane HBOR-a	1.970	1.848	1.328
Ukupan iznos dodijeljenih kredita HBOR-a (HRK)	5,61 milijarde	5,77 milijardi	5,51 milijarde
Broj odobrenih kredita HBOR-a za mala i srednja poduzeća	1.853	1.640	1.168
Ukupan iznos odobrenih kredita HBOR-a za mala i srednja poduzeća (HRK)	1,96 milijarde	1,44 milijarde	1,57 milijarde

Izvor: Izvješće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj – 2021. (2022)

Broj kreditiranih projekata od strane HBOR-a se u promatranom razdoblju od 2018. do 2020. godine smanjuje, pa je tako tijekom 2020. godine primjetan pad od 32,59% u odnosu na 2018. godinu. Od ukupnog broja kreditiranih projekata 2020. godine, 87,95% su projekti malih i srednjih poduzeća. Od ukupnog iznosa odobrenih kredita 2020. godine, na malo i srednje poduzetništvo odlazi 1,57 milijardi kuna, odnosno 28,49%.

Hrvatsko kreditno osiguranje je društvo u vlasništvo HBOR-a koje poduzetnicima nudi osiguranje kratkoročnih potraživanja koja su vezana za trgovanje robama i uslugama. Prema podacima dostupnim na internetskim stranicama HBOR-a (2023), osiguranjem potraživanja poduzetnici dobivaju sigurnost naplate, zaštitu imovine i potraživanja, sigurnost poslovanja pri trgovanju s novim kupcima i na novim tržištima, mogućnost odgode plaćanja kupcima te više vremena i energije za rast i razvoj konkurentnosti poslovanja.

6.6. Hrvatska gospodarska komora

Hrvatska gospodarska komora poslovna je mreža koja povezuje poduzetnike i zastupa njihove interese pred državnim tijelima. Komora djeluje kroz sustav županijskih komora. Ciljevi HGK su rast i razvoj gospodarstva, konkurentno poslovno okruženje, digitalna transformacija poslovanja te pružanje različitih usluga članicama (HGK, 2024). Komora ima nekoliko predstavništva izvan Republike Hrvatske koja djeluju u Bosni i Hercegovini, Srbiji, Belgiji, Rusiji, Austriji i Kini. Zakonom o Hrvatskoj gospodarskoj komori iz 2022. donesena je odluka

kako se sva poduzeća razvrstavaju u različite skupine na temelju financijskih izvješća. Tako poduzeća koja pripadaju I. skupini nisu obvezna plaćati članarinu, dok poduzeća iz II. i III. skupine moraju plaćati. Kriteriji podijele u kategorije su ukupna aktiva, ukupni prihodi te broj zaposlenih.

Usluge koje HGK pruža članovima sastoje se od podrške poslovanju, edukacijama, konzultacijama i savjetovanjima, posredovanju na tržištu, promoviranja poduzeća i proizvoda te pomoć pri organizaciji sajmova i ostalih događanja.

Digitalna komora projekt je HGK proveden s ciljem digitalizacije javnih servisa HGK i sustava za poduzetništvo i razvoj poslovanja. Platforma omogućava jednostavan pristup komunikacijskim i drugim uslugama poput informacija o sajmovima i promocijama, financiranju, zakonodavstvu, online edukacijama i slično. Predviđeni dugoročni rezultati projekta odnose se na povećanje kvalitete javnih usluga, unaprjeđenje poduzetničke aktivnosti, kvalitetnije usluge HGK te na internacionalizaciju gospodarstva (Digitalna komora, 2024).

6.7. Hrvatska udruga poslodavaca

Hrvatska udruga poslodavaca neprofitna je udruga osnovana 1993. godine. Kako je navedeno na mrežnoj stranici (2024), HUP „promiče poduzetnički duh i poduzetnička prava i slobode.“ Glavni ciljevi udruge su razvoj i promocija poduzetništva, investiranje te stvaranje dodane vrijednosti (HUP, 2024). Od 1994. godine udruga je „jedini reprezentativni predstavnik poslodavaca u Hrvatskoj kriterija utvrđenih Zakonom o reprezentativnosti udruga poslodavaca i sindikata, te sudjeluje u radu Gospodarsko-socijalnog vijeća na nacionalnoj razini kao najvišeg oblika tripartitnog socijalnog dijaloga u Republici Hrvatskoj“ (HUP, 2024). Udruga nastoji olakšati poslovanje poduzetnicima, olakšati birokraciju, povećati efikasnost državnog sektora, prilagoditi Zakon o radu, reformirati sustav obrazovanja te pomoći poduzetnicima s korištenjem sredstava iz fondova Europske unije. Udruga je sjedište inicijative *Global Compact Hrvatska* Ujedinjenih naroda.

U cijeloj Hrvatskoj djeluju četiri regionalna ureda udruge: u Varaždinu, Osijeku, Splitu i Rijeci. Regionalni ured u Osijeku aktivno djeluje od 1996. godine i obuhvaća pet slavonskih županija. Regionalni ured pruža uslugu besplatne pravne pomoći članovima udruge oko radnih odnosa, lobiranje, iskazivanje interesa članova udruge nadležnim ministarstvima i Vladi, organiziranje događanja, edukacija i poslovnih povezivanja. Regionalni ured u Osijeku sudjelovao je,

zajedno sa nekoliko srednjih škola, Centrom za poduzetništvo i poduzetničkim inkubatorom BIOS, kao partner Ekonomskom fakultetu u Osijeku na projektu *Activity and Creativity Through Ideas and Ventures = Employment*.

6.8. Mreža BOND

BOND, odnosno mreža poduzetničkih potpornih institucija, a nastala je kao rezultat projekta Hrvatske agencije za malo gospodarstvo, inovacije i investicije (HAMAG-BICRO) pod nazivom Razvoj mreže poduzetničkih potpornih institucija. HAMAG-BICRO agencija je koja pruža financijsku potporu inovativnim i visoko tehnološkim poduzećima. Ujedno kroz svoje djelovanje potiču razvoj mikro i malih poduzeća. Pomažu poduzetnicima u svim fazama njihovog rasta. Slično kao i HBOR pružaju opcije kreditiranja i davanja jamstva. Kako je navedeno na internetskim stranicama (Mreža BOND, 2024), mreža okuplja razvojne agencije, poduzetničke centre, inkubatore, akcelerate, tehnološke parkove te centre kompetencija. Mreža pruža „objedinjeni pristup poslovnim znanjima, vještinama, partnerima, informacijama i uslugama važnima za pokretanje i razvoj poslovanja“ (Mreža BOND, 2024). Glavni ciljevi ovog projekta su osiguravanje podrške poslovanju poduzetničkim institucijama kako bi svojim članovima mogli što bolje pomoći oko razvoja njihovog poslovanja te poticanje standardizacije potpornih institucija u cijeloj Hrvatskoj. Projekt se provodio u dva navrata, a ukupno je okupio 96 članica. Do sada su provedena dva BOND projekta, jedan od 2017. do 2019. godine, a drugi od 2020. do 2023. godine.

6.9. Poduzetnički inkubator BIOS

Poduzetnički inkubator BIOS je „Inkubator koji osim subvencioniranog prostora nudi savjetodavne usluge, edukaciju te prezentaciju i promidžbu“ (Poduzetnički inkubator BIOS, 2024). Misija BIOS-a je podupiranje razvoja malog i srednjeg poduzetništva pružanjem poslovnog prostora i drugih sadržaja i usluga koji pomažu poduzetnicima u kritičnim fazama razvoja poduzeća, odnosno na samom početku poduzetničkog razvoja. Ciljevi rada inkubatora vežu se uz aktivnosti od značaja za ekonomski i gospodarski razvoj regije, promociji lokalnog poduzetništva, poticanje razvoja *start-up* poduzeća kao i uz razvoj novih tehnologija i inovativnosti (Poduzetnički inkubator BIOS, 2024).

6.10. Centar za poduzetništvo Osijek

Centar za poduzetništvo Osijek neprofitna je organizacija koja je svoj rad započela na inicijativu nekolicine profesora sa Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku i poduzetnika iz Osječko-baranjske županije. Centar je osnovan s ciljem razvoja poduzetništva i promoviranja poduzetničkih vještina. Rad Centra bazira se na pomaganju poduzetnicima i postojećim poduzećima te pružanje potpore i pomoći pri prijavljivanju EU projekata.

Centar je organiziran u dva odjela. Prvi je Odjel poduzetničke podrške kroz koji se provode aktivnosti izrade poslovnih planova, studije izvodljivosti, edukacije, poslovno savjetovanje, mentoriranje te informiranje poduzetnika. Drugi je Odjel za EU projekte i međunarodnu suradnju kroz koji se provode aktivnosti vezane uz prijavu i provedbu EU projekata, razradu projektnih ideja te konzultantske usluge.

Jedna od osnovnih aktivnosti Centra je pružanje edukacija. Edukacije se provode kroz različite projekte od kojih se ističu dva uspješno provedena. Jedan od najpoznatijih je SYB – *Start Your Business*, edukacija namijenjena poduzetnicima početnicima. Edukacija se kontinuirano provodi od 2003. godine i kroz ovu edukaciju je dosada educirano više od 300 poduzetnika početnika.

Osim navedene edukacije, u Centru se mogu dogovoriti edukacije financijske pismenosti, edukacije o prezentacijskim i komunikacijskim vještinama te ostale edukacije iz područja društvenog poduzetništva, upravljanja organizacijama civilnog društva i slično.

6.11. Tera Tehnopolis

Tera Tehnopolis je osnovana s ciljem pomaganja poduzetnicima i inovatorima pri inkubiranju i realizaciji njihovih ideja. Tvrtka je osnovana u suradnji sa gradom Osijekom, Osječko-baranjskom županijom i Sveučilištem Josipa Jurja Strossmayera. Kako je navedeno na mrežnim stranicama (Tera Tehnopolis, 2023), misija tvrtke je komercijalizacija javno financiranih istraživanja sveučilišta, koordinacija znanstveno-istraživačkih i razvojnih projekata, sudjelovanje u regionalnom razvitku, zadržavanje poduzetnih pojedinaca i pomoć pri njihovom razvoju te potpora poduzećima. Cilj njihovog djelovanja je povezati znanost i

gospodarstvo kroz pružanje infrastrukture, financijske i savjetodavne potpore. Fokus usmjeravaju na biotehnologiju, zaštitu okoliša i informatiku. Kroz poslovno savjetovanje i provođenje međunarodnih projekata nastoje povezati i dodatno educirati lokalne poduzetnike. Također pružaju usluge savjetovanja pri postupku zaštite intelektualnog vlasništva.

Uz navedeno provode i nekoliko projektnih aktivnosti. Jedna od njih je „Budi uzor“ – međunarodna izložba inovacija i poslovnih planova. Cilj projekta je, uz umrežavanje i razmjenu ideja, potaknuti mlade na pisanje vlastitih poslovnih planova. Kroz poduzetnički inkubator TERA poduzetnicima se pružaju poslovni prostori na površini od 1.200 m². Inkubator pruža sve potrebne elemente, od sale za sastanke, radnih jedinica, informatičke prostorije i sl. Izložba i inkubator studentima pružaju uvid u kompletan proces realiziranja ideje. Nagradama se dodatno potiče prijava i angažiranje sudionika.

6.12. Studentski poduzetnički inkubatori

Studentski poduzetnički inkubatori su jedna od vrsta poslovnih inkubatora. Kao što samo ime kaže, osnovani su s ciljem promoviranja i poticanja poduzetničkog razmišljanja kod studenata. Prvi takav inkubator osnovan je 1996. godine na Fakultetu strojarstva i brodogradnje u Zagrebu. U Hrvatskoj trenutno djeluje 11 studentskih poduzetničkih inkubatora. U svom radu Čizmadija i Stanković (2011) opisuju kako studentski poduzetnički inkubatori omogućuju:

- a) „Poticanje i podržavanje poduzetničkog načina razmišljanja studenata
- b) Unaprjeđenje suradnje i umrežavanje odgojno-obrazovnih ustanova i znanstveno-istraživačkih institucija s gospodarskim subjektima
- c) Prenošenje znanja kroz mentorski rad svih profesora te na taj način osposobljavanje svih zainteresiranih studenata za osnivanje, vođenje i upravljanje malim poduzećem
- d) Pripremanje studenata za stvarni svijet poduzetništva
- e) Financijsku, tehničku i savjetodavnu podršku studentima u osnivanju vlastite tvrtke“

Poduzetnički inkubatori sve češće se povezuju sa visokoobrazovnim institucijama kako bi se studente bolje upoznao s njihovim radom i potaknulo ih se na poduzetno djelovanje. Kao što je ranije navedeno, važno je umrežiti odgojno-obrazovne ustanove i znanstveno-istraživačke institucije s gospodarskim subjektima kako bi studenti što prije dobili priliku realizirati svoje ideje, dobiti korisne savjete, učiniti na stvarnim primjerima i dobiti financijsku potporu. Za lakši pristup informacijama izrađena je virtualna platforma Mreže studentskih poduzetničkih

inkubatora na kojoj su prikazani svi relevantni podaci, informacije kako sudjelovati u projektima te kako dobiti vlastitog mentora. Na platformi se također može umrežiti s kolegama i profesorima s drugih fakulteta, izraditi poslovni plan, dobiti financijsku potporu i slično. Korištenje platforme je pojednostavljeno i intuitivno. Platforma je prilagođena potrebama studenata te je izvrstan izvor informacija potrebnih za početak poduzetničkog djelovanja.

6.12.1. Studentski inkubator Osijek

Studentski inkubator u Osijeku bio je projekt Ekonomskog fakulteta u Osijeku u suradnji s lokalnim Centrom za poduzetništvo i nekoliko srednjih škola. Kako je navedeno na internetskoj stranici (Studentski inkubator Osijek, 2023), projekt se provodio od 2014. do 2015. godine s ukupnom vrijednosti od 222.719,80 eura, od čega je veći dio financirala Europska unija. Ciljevi projekta bili su doprijeti do što većeg broja mladih i studenata, povećanje stope zapošljavanja i samozapošljavanja u Slavoniji i Baranji te stvaranje preduvjeta za kontinuiranu pomoć mladima. Neke od njihovih projektnih aktivnosti bile su edukacije studenata i srednjoškolaca, organiziranje debatnog kluba, natjecanje za najbolju poduzetničku ideju, organiziranje sajмова, mentoriranje i slično. Kroz rad inkubatora nastojalo se povećati broj mladih poduzetnika i ostvariti njihovu konkurentnost na tržištu.

7. Rasprava

Razvoj poduzetničkih potpornih institucija jedna je od najvažnijih stavki razvoja ekonomske politike. Potporne institucije nose veliku važnost u razvoju poduzetničkog razmišljanja i općenitom poduzetničkom aktiviranju društva. Važnost tih institucija prepoznata je prije završetka ratnih zbivanja te je bila pokretačka sila gospodarskog razvoja.

Potporne institucije važne su za razvoj poduzetništva. Kao što je u radu navedeno, velik broj poduzeća koja nisu koristila usluge potpornih institucija su prekinuli poslovanje. Stoga su njihove usluge u korelaciji s razvojem poduzetništva, ali i gospodarskim razvojem. Većina poduzetnika prepoznaje svoje lokalne potporne institucije, ali ne znaju čime se one bave i koje sve mogućnosti pružaju. Važno je razviti društvenu svijest o mogućnostima koje svaki pojedinac ima na raspolaganju, često besplatno ili uz minimalnu naknadu.

Kao što je važno osnivanje institucija koje će biti podrška poduzetnicima, isto tako je važno pravilno raspoređivanje istih unutar granica Republike Hrvatske. Pravilno raspoređivanje institucija dovodi do približno jednakog razvoja svih dijelova Hrvatske. Važno je u slabije razvijenim područjima dodatno poticati i razvijati poduzetničko razmišljanje kako bi se aktivirao gospodarski rast i razvoj i kako bi se smanjila stopa iseljavanja mladih. Svi krajevi države imaju veliki potencijal koji se pravilnim ekonomskim i demografskim politikama treba usmjeravati prema kvalitetnijoj budućnosti.

Educiranje poduzetnika dodatno povećava šanse za dugoročni opstanak poduzeća. Među najčešćim razlozima prestanka poslovanja poduzeća navode se prilike za prodaju poduzeća, neprofitabilnost i problemi s financiranjem. Zadnja dva problema mogu se riješiti pravilnim educiranjem i poticanjem poduzetnika na pisanje detaljnih poslovnih planova u kojima će se staviti naglasak na financiranje i održivost. Također je važno poduzetnike na pravilan način upoznati s dostupnim financijskim potporama, kreditima i poticajima.

Broj korisnika potpore za samozapošljavanje je u stalnom porastu što pokazuje djelovanje mjere i poticanje razvoja poduzetništva. Krediti i drugi oblici financiranja koje nude HAMAG-BICRO i HBOR dodatno pomažu poduzetnicima. Prema podacima HBOR-a primjećujemo da poduzetnici koriste značajna sredstva i da se velik broj projekata (između 1.300 i 2.000 projekata godišnje) prijavljuje na godišnjoj razini. Zajedno sa aktivnostima Hrvatske gospodarske komore, Hrvatske udruge poslodavaca i mreže potpornih institucija BOND

poduzetnicima se pružaju različite mogućnosti za financiranje poduzetničkih projekata, razvoj vlastitih vještina te dodatno unaprjeđenje poslovanja.

Poduzetnički centri kao i ostale potporne institucije na raspolaganju su svim poduzetnicima, bilo da tek pokreću posao ili već imaju vlastita poduzeća. Sektor malog i srednjeg poduzetništva ne ovisi o institucijama, ali mu one uvelike mogu pomoći i olakšati poslovanje. Alati koje iste nude pružaju prednost poduzećima na domaćem i stranom tržištu.

Studentski poduzetnički inkubatori su izvrstan način uvođenja i realiziranja svježih ideja. Studenti, zbog ograničenih sredstava i mogućnosti, često ne mogu sami pokrenuti vlastiti posao. Zbog toga su im od velike važnosti inkubatori i razni oblici financiranja. Mentoriranje studenata uvelike im može pomoći u shvaćanju potrebnih vještina i znanja za realiziranje ideje i općenito daju uvid u načine poslovanja i kretanja na tržištu. Važno je mladima pokazati korake razvoja vlastitog poslovanja i ukazati im na moguće probleme ili manjkavosti u njihovim poslovnim planovima.

Primjeri organizacija koje već dugi niz godina uspješno djeluju u domeni potpore vlasnicima malih i srednjih poduzeća i njihovi rezultati dokazuju značaj takvih institucija za lokalnu zajednicu. Važno je njihovo djelovanje na lokalnoj razini kako bi mogli što bolje i preciznije pomoći potrebama pojedinaca i poduzeća na razini regije.

8. Zaključak

Mreža potpornih institucija u Republici Hrvatskoj nastoji što bolje ostvariti svoju svrhu te svaka od institucija, u okvirima svog djelovanja, nastoji potaknuti poduzetnički način razmišljanja. U svom razvoju značajno je pomogla malim i srednjim poduzećima u razvoju svog poslovanja kao i poduzetnicima početnicima u odgovaranju na njihova pitanja, educiranju, financiranju i potpori. Danas vrlo lako možemo doći do velike količine informacija o tome kako pokrenuti poduzeće, informacije o tržištu i slično. Velik broj poduzetnika traže informacije na krivim lokacijama te zbog toga dolazi do drugačijih rezultata od planiranih.

Poduzetničke potporne institucije pružaju sve relevantne podatke i prilagođene su lokalnoj zajednici odnosno regiji u kojoj se nalaze. Zbog toga je uvijek bolje potražiti pomoć oko pokretanja ili razvoja već postojećeg poslovanja direktno od stručnjaka čije su usluge na raspolaganju najčešće besplatno. Potporne institucije izvrstan su set alata koji ne samo da pružaju informacije i edukacije, već pružaju i radne prostore, infrastrukturu, tehnologiju i potrebne alate i slično. Svi navedeni elementi su iznimno važni za svakog poduzetnika jer pružaju sve što je potrebno za početak realizacije vlastite ideje.

Poduzetnički inkubatori izvrstan su način ulaska u svijet poduzetništva jer osim poslovnog prostora pruža usluge mentorstva, infrastrukture, zajedničkog radnog i suradničkog prostora. Važno je staviti naglasak na dodatne prostorije koje omogućavaju bolje povezivanje s drugim poduzetnicima. Pristupačne cijene i stalna podrška idealno ispunjavaju potrebe mladih poduzetnika.

Potporne institucije trebaju djelovati prema potrebama poduzetnika. Država i ministarstvo trebaju paziti na stvaranje ravnoteže i ravnomjernog raspoređivanja institucija koje pružaju pomoć poduzetnicima. Većina potpornih institucija ostvaruje izvrsne rezultate te značajno pomažu razvoju lokalne zajednice. Rade u sinergiji s lokalnim poduzećima i državnim institucijama. Redovito održavaju edukacije i provode projekte financirane od strane Europske unije kojima dodatno motiviraju sudionike na vlastiti angažman i ostvarivanje prvog koraka u poduzetničkom procesu.

Popis literature

1. Alpeza, M., Basarac Sertić, M., Delić, A., Has, M., Koprivnjak Popović, T., Mezulić Juric, P., ... & Kuček, S. (2022). *Izvešće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj-2021*. Zagreb: CEPOR
2. Barringer B.R. i D. Ireland, *Poduzetništvo – Uspješno pokretanje novih poduhvata*, treće izdanje, Prentice Hall, Tuzla, 2010.
3. Cantillon, Richard (1982). *Opća rasprava o prirodi trgovine* Zagreb: CEKADE
4. Centar za poduzetništvo Osijek. *Što nudimo?*. Dostupno na: <https://czposijek.hr/sto-nudimo/#1631790389347-c4c215b2-0712> [Pristupljeno 28.06.2023.]
5. Centar za politiku razvoja malih i srednjih poduzeća i poduzetništva (2015). *Što je CEPOR?*. Dostupno na: <https://www.cepor.hr/o-ceporu/sto-je-cepor/> [Pristupljeno: 28.06.2023.]
6. Cordina, C. (2023). *Mala i srednja poduzeća*. URL: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/63/mala-i-srednja-poduzeca> [Pristupljeno: 27.06.2023.]
7. Čizmadija, I. Stanković, D. (2011). *Poduzetnički inkubatori u edukaciji za poduzetništvo*. Učenje za poduzetništvo, 129-139
8. Delić, A., Oberman Peterka, S., & Perić, J. (2014). *Želim postati poduzetnik*. Sveučilište JJ Strossmayera u Osijeku.
9. Digitalna komora (2024). *O nama*. Dostupno na: <https://digitalnakomora.hr/o-nama> [Pristupljeno: 26.08.2024.]
10. Financijska agencija – FINA (2021). *Analiza financijskih rezultata poduzetnika RH 2016. – 2020. godine*. Zagreb: FINA
11. Grad Osijek (2024). *Upravni odjel za gospodarstvo*. Dostupno na: <https://www.osijek.hr/gradska-uprava/gradski-uredi-odjeli-i-sluzbe/upravni-odjel-za-gospodarstvo/> [Pristupljeno: 25.08.2024.]
12. Green, J.V. (2015), *The Opportunity Analysis Canvas: A New Tool for Identifying and Analyzing Entrepreneurial Ideas*, Third Edition, Venture Artisans LLC.
13. Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije (2024). *O nama*. Dostupno na: <https://hamagbicro.hr/o-nama/> [Pristupljeno: 26.08.2024.]
14. Hrvatska banka za obnovu i razvitak (2023). *Tko smo*. Dostupno na: <https://www.hbor.hr/naslovnica/hbor/o-nama/> [Pristupljeno: 27.06.2023.]

15. Hrvatska gospodarska komora (2024). *O nama*. Dostupno na: <https://hgk.hr/o-nama> [Pristupljeno: 26.08.2024.]
16. Hrvatska obrtnička komora (2024). *Trgovačka društva i obrti*. Dostupno na: <https://www.hok.hr/gospodarstvo-i-savjetovanje/statistika/trgovacka-drustva-i-obrti> [Pristupljeno: 24.06.2024.]
17. Hrvatska udruga poslodavaca (2024). *O nama*. Dostupno na: <https://www.hup.hr/o-nama> [Pristupljeno: 26.08.2024.]
18. Hrvatski zavod za statistiku (2022). *Osnovni pokazatelji poslovne demografije u 2021. – privremeni podaci*. Zagreb: Državni zavod za statistiku
19. Hrvatski zavod za zapošljavanje (2021). *Korisnici potpora za samozapošljavanje Hrvatskog zavoda za zapošljavanje u 2020. godini*. Zagreb: HZZ
20. Hrvatski zavod za zapošljavanje (2024). *Potpore za samozapošljavanje*. Dostupno na: <https://mjere.hzz.hr/mjere/potpore-za-samozaposljavanje-2024/> [Pristupljeno: 24.08.2024.]
21. Javna ustanova Županijska razvojna agencija Osječko-baranjske županije (2024). *O nama*. Dostupno na: <https://www.zra.hr/index.php/o-nama1> [Pristupljeno: 25.08.2024.]
22. Jedinstveni registar poduzetničke infrastrukture (2021). *Poduzetničke potporne institucije upisane u Jedinstveni registar poduzetničke infrastrukture*. Dostupno na: <http://reg.mingo.hr/pi/public/#> [Pristupljeno: 24.08.2024.]
23. Kuček, S. (2021). *Uloga poduzetničkih potpornih institucija u procesima konzultiranja malih i srednjih poduzetnika*, diplomski rad, Ekonomski fakultet u Osijeku.
24. Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja (2023). *O Ministarstvu*. Dostupno na: <https://mingor.gov.hr/o-ministarstvu-1065/1065> [Pristupljeno: 27.06.2023.]
25. Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja (2023). *Poduzetnička infrastruktura*. Dostupno na: <https://mingor.gov.hr/o-ministarstvu-1065/djelokrug/uprava-za-internacionalizaciju-6087/poduzetnicka-infrastruktura/7583> [Pristupljeno 27.06.2023.]
26. Mreža BOND (2024). *Što je BOND*. Dostupno na: <https://bond-hrvatska.hr/o-bondu/> [Pristupljeno: 26.08.2024.]
27. Narodne novine (2024). *Odluka o razvrstavanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema stupnju razvijenosti*. Zagreb: Narodne novine d.d.
28. Narodne novine (2013). *Strategija razvoja poduzetništva Republike Hrvatske 2013.-2020*. Zagreb: Narodne novine d.d.
29. Narodne novine (2021). *Zakon o unapređenju poduzetničke infrastrukture*. Zagreb: Narodne novine d.d.

30. Narodne novine (2023). *Zakon o računovodstvu*. Zagreb: Narodne novine d.d.
31. Narodne novine (2023). *Zakon o trgovačkim društvima*. Zagreb: Narodne novine d.d.
32. Osječko-baranjska županija (2024). *Upravni odjel za gospodarstvo*. Dostupno na: <https://www.obz.hr/index.php/opci-podaci-gospodarstvo> [Pristupljeno: 25.08.2024.]
33. Poduzetnički inkubator BIOS (2024). *Uprava BIOS-a*. Dostupno na: https://inkubator.hr/o_biosu [Pristupljeno: 25.08.2024.]
34. Singer, S., Šarlija, N., Pfeifer, S., Oberman Peterka, S. (2021). *Što čini Hrvatsku (ne)poduzetničkom zemljom? GEM Hrvatska 2019-2020*. Zagreb: Centar za politiku razvoja malih i srednjih poduzeća i poduzetništva
35. Studentski inkubator Osijek (2023). *Informacije o projektu*. Dostupno na: https://sios.hr/?page_id=770 [Pristupljeno: 27.06.2023.]
36. Škrtić, M., Mikić, M. (2011). *Poduzetništvo*. Sinergija: Zagreb
37. Tera Tehnopolis (2023). *O nama*. Dostupno na: <http://portfolio.web.tera.hr/index.php/o-nama/> [Pristupljeno: 06.09.2023.]
38. Tkalec, Z. (2011). *Definicija i karakteristike poduzetništva kao ključne kompetencije cjeloživotnog učenja*. Učenje za poduzetništvo, 1(1), 35-43, Visoka škola za ekonomiju, poduzetništvo i upravljanje „Nikola Šubić Zrinski“, Zagreb
39. Watson, K., Hogarth-Scott, S., Wilson, N. (1998): *Small business start-ups: success factors and support implications*, International Journal of Entrepreneurial Behaviour & Research, Vol. 4, No. 3

Popis tablica

Tablica 1 Struktura poduzeća s obzirom na veličinu od 2017. do 2020. godine	7
Tablica 2 Poduzetničke potporne institucije upisane u Jedinstveni registar poduzetničke	12
Tablica 3 Korisnici potpora za samozapošljavanje Hrvatskog zavoda za zapošljavanje od 2016. do 2020. godine.....	14
Tablica 4 Odobreni krediti po programu Poduzetništvo mladih, žena i početnika Hrvatske ..	20
Tablica 5 Plasman kredita HBOR-a prema sektoru malih i srednjih poduzeća od 2017. do...	21

Popis slika

Slika 1 Indeks razvijenosti županija 2013. godine.....	8
Slika 2 Prostorna raspodjela poduzetničkih potpornih institucija.....	16